

Mysterieuze bruinkopdiksnavelmees houdt al meer dan 25 jaar stand

Bas Hissel, Sovon Vogelonderzoek Nederland

De bruinkopdiksnavelmees is één van de minst bekende vogelexoten van Nederland. Eind jaren negentig werd een kleine populatie diksnavelmezen ontdekt nabij Weert. Pas in 2012 kon worden vastgesteld dat het de bruinkopdiksnavelmees (*Sinosuthora webbiana*) betreft; een soort die inheems is in delen van Zuidoost-Azië. In de periode 1997-2013 namen de aantallen toe van enkele individuen naar maximaal 15 exemplaren. Voor de Vogelatlas van 2013-2015 is een voorzichtig aantalsschatting gemaakt van 20-35 paar en op basis van een broedvogelkartering van de Provincie Limburg is de populatie in 2017 geschat op 40-50 paar. Deze schattingen wijzen op een recente toename.

Links: Broedbiotoop bruinkopdiksnavelmees in de Moeselpel. Rechts: Juveniele bruinkopdiksnavelmees. (Foto's: Bas Hissel)

Kolonisatieprocessen van exoten worden vaak gekenmerkt door een lange, vlakke aanloop, voordat aantallen exponentieel toenemen. Een gelijkende bruinkopdiksnavelmeespopulatie in Italië groeide in 15 jaar uit van 150 individuen naar enkele duizenden. Om een dergelijke ontwikkeling tijdig te signaleren, is het zinvol om de populatieomvang periodiek en systematisch in beeld te brengen. In 2023 werd op verzoek van het ministerie van LNV door Sovon daarom een soortgerichte telling uitgevoerd in een rond diens bekende verspreidingsgebied.

Resultaten

Uit de inventarisatie is gebleken dat de soort met 42 territoria aanwezig was. Het gros zat binnen de bekende kerngebieden, maar ook in de nabije periferie zijn enkele territoria vastgesteld. De gebieden liggen dicht tegen elkaar en zijn verbonden door een reeks sloten en beken. Als broedbiotoop werden natte, moerassig habitats met rietvegetatie, (braam-)struwelen en verruigde randzones geprefereerd.

Aantalsontwikkeling

In vergelijking met de kartering van de Provincie Limburg uit 2017 is het aantal vastgestelde territoria toegenomen van 26 naar 42 in zes jaar tijd (zie figuur 1). Enige voorzichtigheid is wenselijk bij de interpretatie, omdat de aantallen uit 2017 onderdeel waren van een grootschalige, vlakdekkende inventarisatie van een breed scala aan broedvogels en de bruinkopdiksnavelmees in 2023 gericht onderzocht werd. Hierdoor zijn in 2023 mogelijk minder territoria gemist, wat van invloed kan zijn op de geconstateerde toename.

Dat de soort de afgelopen 25 jaar in aantal is toegenomen, is echter een gegeven.

Verspreiding

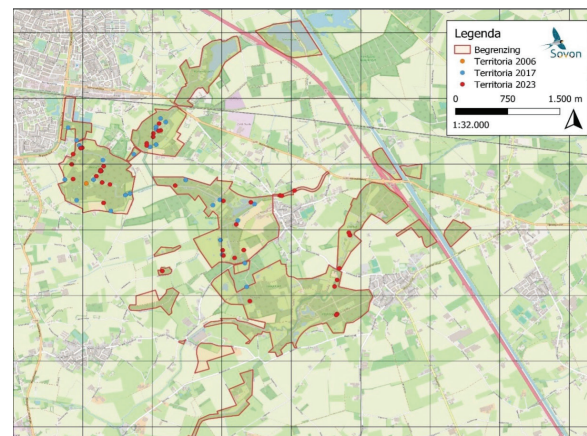
In termen van verspreiding werden, naast de kerngebieden, territoria vastgesteld op plekken waar ze eerder ontbraken (figuur 1). Er ontbraken echter ook territoria, op plekken waar de soort in 2017 wel aanwezig was. Het lijkt erop dat het verspreidingsgebied zich wat verplaatst heeft in zuidoostelijke richting en mogelijk zelfs beperkt is uitgebreid. De territoria uit 2017 lagen verspreid over negen kilometerhokken; in 2023 bleken 13 kilometerhokken bezet. Het vaststellen van zingende individuen op locaties waar deze eerder ontbraken is daarbij interessant in de context van

Adulte bruinkopdiksnavelmees. (Foto: Bas Hissel)

dispersie. Zij kunnen een voorbode zijn van een uitbreiding van het verspreidingsgebied en stapstenen in een eventueel kolonisatieproces. In een reeks perifere gebieden op ruimere afstand van de kerngebieden, blijkt de soort (vooralsnog) niet voor te komen.

Conclusies

De bruinkopdiksnavelmees is na 25 jaar nog altijd met een vitale populatie aanwezig nabij Weert. De soort is uiterst generalistisch; de eisen aan broedbiotoop, nestgelegenheid en voedselbeschikbaarheid zijn laag. Hierdoor voorzien de kerngebieden vooralsnog in een ruim areaal aan geschikt leefgebied, waardoor de noodzaak tot dispersie en het koloniseren van nieuwe gebieden laag is. Dit gegeven, in combinatie met het feit dat de bruinkopdiksnavelmees van nature geen trekvogel is, draagt mogelijk bij aan de beperkte toename van het verspreidingsgebied van de Nederlandse populatie. Het vaststellen van territoria en zingende individuen op nieuwe locaties en de geconstateerde toename van de populatieomvang, maken het van belang om de soort de komende jaren goed te blijven monitoren.

Waarnemingen doorgeven

Waarnemingen die betrekking hebben op broedterritoria kunt u doorgeven aan Sovon via:

<https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/meldingen-zeldzame-broedvogels>

Overige waarnemingen kunt u doorgeven op [Telmee.nl](https://www.telme.nl) of [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl).

Figuur 1. Vastgestelde bruinkopdiksnavelmeesterritoria uit 2006, 2017 en 2023 in het Weerterland met kilometerhokraster.

Verder lezen

Rapportage monitoring bruinkopdiksnavelmezen in 2023: [klik hier](#)

Risico-analyse: [klik hier](#)

